

lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AL%3A2014%3A330%3ATOC
(accessed 10.10.2021)

2. Ісаншина Г.Ю. Тенденції розвитку звітування суб'єктів господарювання та державного управління. *Економіка України*. 2021. № 1. С.54-68. – DOI: 10.15407/economyukr.2021.01.054.

ПРО АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ З ОБЛІКУ РОЯЛТІ

*Ковальова Т.В. к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Ринок роялті, який формується в нашій країні, його прозорість можливий тільки при досконалій нормативно-правовій базі. Саме законодавчі акти дають можливість розкрити певні рекомендації щодо функціонування ринку роялті, встановити обов'язки чи надати права певним суб'єктам господарювання. Система обліку роялті не може існувати повноцінно без належного нормативно-правового забезпечення. Регламентація обліку роялті представлена низкою законодавчих актів, які стимулюють ринок інтелектуальної власності та полегшують роботу бухгалтерської служби. Законодавство України про інтелектуальну власність, як відомо, складається із Конституції України, Цивільного кодексу України (четверта книга), низки спеціальних законів України про інтелектуальну власність та біля сотні відомчих нормативних актів. Роялті, як елемент інтелектуальної власності, підпорядковується цим документам. Законодавча база з обліку роялті представлена, перш за все, НП (С)БО 15 «Дохід», у якому крім визначення поняття «роялті», передбачені умови визнання доходу, який виникає в результаті використання активів підприємства іншими сторонами, він визнається у вигляді процентів, роялті та дивідендів, якщо: імовірно надходження економічних вигод, пов'язаних з такою операцією; дохід може бути достовірно оцінений. Дохід від роялті визнається за принципом нарахування згідно з економічним змістом відповідної угоди [1]. Крім НП(С)БО 15, роялті згадується у низці обліково-нормативних документів, серед яких: Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2]. Бухгалтерські служби підприємств можуть брати до уваги також МСБО 18 «Дохід», однак, слід зазначити, що інформація щодо визнання роялті, викладена у цьому стандарті майже ідентична НП(С)БО 15 «Дохід». Підприємства, які виплачують роялті, повинні використовувати НП(С)БО 16 «Витрати». Згідно з п. 7 НП(С)БО 16 витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені. Витрати, які неможливо прямо пов'язати з доходом певного періоду, відображаються у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені. Тобто, якщо роялті прямо пов'язано з виготовленням продукції, сума роялті включається до виробничої собівартості продукції. При продажу цієї

продукції визнається дохід від продажу і, відповідно, витрати (в тому числі сума роялті), здійснені для отримання доходу. Роялті за користування відповідними правами, використане для адміністративних потреб, відображається у складі адміністративних витрат (рахунок 92), для витрат на збут — на рахунку 93 тощо. Важливу роль в операціях з роялті відіграє Податковий кодекс. У цьому документі крім визначення «роялті», чітко вказано, що належить до роялті, а що ні: платежі за ліцензійними договорами є «роялті», а платежі за договорами про передачу прав інтелектуальної власності «роялті» не вважаються [3]. З набуттям чинності Податкового кодексу України режим оподаткування роялті зазнав певних змін, зокрема дещо змінилось власне визначення роялті. Водночас платежі роялті у грошовій формі не є об'єктом оподаткування податком на додану вартість та не є базою для нарахування єдиного соціального внеску. Ураховуючи те, що для багатьох підприємств України виплати роялті сягають значних сум, ціна помилки у питаннях віднесення чи не віднесення відповідних сум до роялті стає досить високою. Адже в разі, якщо податкові органи визнають, що платіж роялті між юридичними особами насправді не є роялті, то отримувачу такого платежу (якщо він є платником ПДВ) нараховують ПДВ та штрафні санкції. Навпаки, якщо буде визнано, що платіж, з якого було сплачено ПДВ, все-таки є роялті, то податковий орган вважатиме, що платник роялті необґрунтовано відніс до податкового кредиту ПДВ з такого платежу, що також спричиняє нарахування ПДВ та штрафні санкції. У разі визнання виплати за ліцензійним договором на користь фізичної особи не роялті – на такий платіж буде нараховано ЄСВ [4]. Важливим для бухгалтера є також розмір роялті. При цьому йому слід звертатись до низки нормативних актів, це пов'язано із значною кількістю об'єктів інтелектуальної власності. Мінімальні розміри роялті затверджено: за використання авторських і суміжних прав (порядок і умови їх виплати встановлено постановою № 71) [5]; автору за створення сорту рослин, що виплачується роботодавцем у випадку, передбаченому п. 3 ст. 17 Закону про охорону прав на сорти рослин; авторам технологій і особам, які здійснюють їх трансфер (постанова № 520). Для інших об'єктів інтелектуальної власності мінімальний розмір роялті нормативно не встановлюється. У кожному конкретному випадку сторони погоджують розмір у договорі [3]. Підбиваючи підсумки, слід зазначити, що хоча законодавча база щодо роялті хоча і сформована, але не є сталою, вона змінюється, оскільки це вимагає реалії сьогодення. Міністерство економіки України говорить про прозорість ринку роялті, а це означає і подальші зміни у законодавстві.

Література:

1. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 Дохід: Наказ Міністерства фінансів України №290 від 29.11.99 URL: <https://kodeksy.com.ua/buh/psbo/15.htm> (дата звернення 03.11.2021).
2. Зимовець В., Зубик С.. Роялті на вашу голову URL: <https://dtkt.com.ua/debet/ukr/2001/43/43pr15.html> (дата звернення 03.11.2021).

3. Золотухін О. Бухгалтерський та податковий облік за ліцензійними договорами (роялті). URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/3517> (дата звернення 07.11.2021).

4. Остапчук В. Оподаткування роялті: відповіді на питання. URL: <https://synergy.ua/ru/opodatkovannya-royalti-vidpovidi-na-pytannya> ru/#:~:text=%D0%9F%D0%9A%D0%B4 (дата звернення 05.11.2021)

5. Остапчук В. Роялті чи не роялті: ось в чому питання?! URL: <https://synergy.ua/ru/royalti-chy-ne-royalti-os-v-chomu-pytannya-ru/>. (дата звернення 04.11.2021).

ОБЛІК СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ІНФОРМАЦІЙНА ОСНОВА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА

*Кундря-Висоцька О.П., к.е.н., професор,
Демко І.І., к.е.н., доцент,
Вагнер І.М., к.е.н., доцент
Університет банківської справи*

Концепція соціальної відповідальності в контексті бізнесу означає, що компанія функціонує для досягнення своїх фінансових цілей і крім цього допомагає суспільству. Тобто, соціально-відповідальна компанія не повинна працювати виключно для максимізації прибутку, а має приймати рішення та виконувати дії, які є прийнятними з точки зору цілей і цінностей суспільства.

Концепція соціальної відповідальності вимагає від кожного бізнесу поводитися етично та покращувати якість життя суспільства. Кожен бізнес повинен добровільно прийняти рішення — зробити свій внесок в краще суспільство і більш чисте довкілля або не робити цього.

Поняття “соціально відповідальний бізнес” визначає відповідальну поведінку суб’єктів господарської діяльності за вплив їх рішень і дій на суспільство, навколишнє природне середовище, яка сприяє сталому розвитку суспільства, зокрема забезпеченню добробуту населення; враховує очікування суб’єктів господарської діяльності та суспільства; відповідає законодавству і міжнародним нормам поведінки; інтегрована у діяльність суб’єкта господарської діяльності.

Соціалізація ринкової економіки породжує нові вимоги до суб’єктів господарювання, перш за все, пов’язані з підвищенням ролі працівників як соціальних ресурсів, а також з потребою постійного відтворення даного виду ресурсів. Це вимагає суттєвого удосконалення інформаційного забезпечення управління соціальними витратами підприємства. Тому підприємство зацікавлене в такій системі бухгалтерського обліку, яка б висвітлювала результати економічної, екологічної і соціальної діяльності та сприяла реалізації заходів управлінського характеру задля досягнення довготривалого сталого розвитку підприємства.

Соціально відповідальна діяльність дозволяє збільшити прибуток, прискорити темпи зростання; скоротити операційні витрати (наприклад, за